

Anca Maria **mosora**

REALITY GAME SHOW

≡ KNIHA ZLIN

This book is NOT supported by the Translation and Publication Support programme by the Institutul Cultural Roman.

Copyright © Anca Maria Mosora, 2007
Translation © Jiřina Vyorálková, 2011
Cover and layout © Lucie Mrázová, 2011

ISBN 978-80-87162-79-8

Ovládnutí tužeb a vášní jedinců tak, aby jejich choutky, drážděné představivostí, neohrožovaly jádro společnosti, představuje vlastní definici myšlenky civilizace.

Mario Vargas Llosa, Pravda lží

*She dwells with Beauty – Beauty that must die
And Joy, whose hand is ever at his lips
Bidding adieu; and aching Pleasure nigh,
Turning to poison while the bee-mouth sips:
Ay, in the very temple of Delight
Veil'd Melancholy has her sovran shrine,
Though seen of none save him whose strenuous tongue
Can burst Joy's grape against his palate fine;
His soul shall taste the sadness of her might,
And be among her cloudy trophies hung.*

John Keats, Ode on Melancholy

*...But when the melancholy fit shall fall
Sudden from heaven like a weeping cloud...*

Toho dne ráno, krátce před sedmou hodinou a pronikavým zvukem budíku, ve chvíli, kdy se z džezvy na sporáku po celém domě šířila pronikavá vůně pražené kávy a cukru rozpuštěného nad plamenem, se Pavel probudil s jednou z těch bolestí hlavy, které ho sužovaly už pěkných pár dní.

Nad postelí uviděl Cočin adventní kalendář. Našel ho ve svém psacím stole na dně jedné zásuvky a vytáhl ho s tichým výkřikem překvapení a vítězství, jako by mu ten kus kartónu, pečlivě vytvarovaný do podoby domečku se střechou a spoustou oken, po tolika letech už vybledlý, mohl poskytnout jedinečnou výhodu v boji, který se už nějaký čas odehrával bez šancí na vítězství. A vzpomněl si na svou dceru, jak rok co rok otevírala barevná okýnka a ptala se všech doma, co znamenají slova napsaná drobným písmem na jejich zadní straně. Jak na něj mohl zapomenout? Když ho teď uviděl, usmál se při pomýšlení na radost, jakou jí udělá. Ano, Cočina radost, ty chvíle nepozornosti, kdy se na ni může dosyta vynadávat, kdy se jí může dotýkat, aniž by si toho všimla. Ach, kdyby tak ucítila nápor těch okamžiků, kdy se jeho ruka dotkla, jakoby omylem,

jediného centimetru jejího těla nebo když ji pevně objal, jak rychle by se změnil výraz její tváře a jak by ochladla. Bůhví, co by v takovém momentě udělala, kdyby nebyla naprosto pohlcená svým štěstím, krátkým a intenzivním jako plamen o půlnoci, který na několik vteřin vztyčí své jazyky a zase se ponoří do temnoty noci.

Její rysy mu před očima vyvstávaly v jasných, ostrých liniích. Několikrát zamrkal, jako by se chtěl přesvědčit, že je to jen iluze. Obraz zmizel, ale nepřítomný výraz jeho tváře ne. Jen ve spáncích mu lehce zaškubalo a jeho prsty se křečovitě sevřely a opsaly dráhu pěsti, která se svírá, aby udeřila. Pak ho palčivá bolest donutila vzdychnout.

„Zatracená bolest,“ zabručel a odvrátil hlavu. Nasýtil se jejích rozmarů naléhající milenky, která se k člověku lepí tím silněji, čím víc ji odstrkuje.

„Díváš se moc na televizi,“ byla odpověď, kterou lékař pronesl jen tak nazdařbůh neutrálním tónem předchozího dne, kdy se Pavel rozhodl konečně předstoupit s problémem bolestí hlavy před moudřejší, nebo alespoň oprávněnější instancí.

Důležitou roli v tomto rozhodnutí sehrálo Mariino opakované naléhání, pevně pronášené a provázené lehkým podupáváním. Je pravda, že jeho žena měla sklon přehánět a její podivuhodná péče o zdraví už nějaký čas nebyla ničím jiným než známkou neodvratně se blížícího stáří. Něco na způsob pomalého a smutného klouzání ze srázu, na němž se člověk znenadání a omylem ocitne, nebo jako když schází po schodišti, nevšimne si, že schody skončily, a najednou vykročí do prázdna.

Marie si na tento stav okamžitě zvykla, jako by to byl přechod do jiného života, přirozenějšího

než ten dosavadní a připraveného pro ni už dlouho, jako šaty pozorně střižené na míru toho, kdo je bude nosit, jako šaty, které člověku padnou tak, že na ně zapomíná, když je má na sobě.

Někdy se Pavel sám sebe ptal, zda na tom, jak Marie mizí ve víru stáří, není něco záměrného, jakési odevzdání, jako by se najednou rozhodla prostě se odevzdat do péče let, která mají uběhnout, a jen je pozorně sledovat, číhat na každý jejich pohyb, na vrásky, které se zřetelně rýsovaly na jejím obličejí nebo které se zrovna rodily, na bílé vlasy, nejdřív na spáncích a potom dál, až doprostřed silného copu, který každé ráno stáčela do jednoduchého uzlu, jenž jí spadal těžce na šíji. Jakkoliv dojemná, byla to pozornost bez znepokojení, jako by se radovala z každého nového objevu. Odevzdání se nepozorovaně proměnilo v slídívnost, kterou postupně obracela od svého vlastního těla k tomu Pavlovu. Marie si byla vědoma toho, že když jeden sklouzne do náruče stáří, druhého stáhne dříve nebo později za sebou. A čekala. Bez jediného slova, beze spěchu čekala, až Pavel také udělá ten rezignovaný krok, který člověka dovede někam do stínu existence, do jakési malátnosti, jako by dospěl ke konci cesty, který už je na dohled. Neváhá a nebojí se k němu přiblížit, jen klade jednu nohu před druhou, dokud zkracující se vzdálenost nezmizí úplně a dokud se člověk najednou neoctne tam, na konci, připravený na poslední cestu.

Pavel se častokrát sám sebe ptal, zda se tyto Mariiny myšlenky, které prozrazoval nespočet jejích gest a odstínů hlasu, týkají opravdu jeho. Bylo zřejmé, že ano, že mířily k němu, přesně tak, jako vždycky padá vina na toho, kdo přijde pozdě na

dávno domluvené setkání, a na nikoho jiného. A on přichází pozdě na tu bizarní schůzku, kterou Marie před časem stanovila. Někdy, když si tu scénu představoval, se mu zdálo, že ho na konci cesty očekává Marie, s nepřítomným pohledem a s rozpuštěnými vlasy, jejichž dlouhé prameny vlají ve větru, jenž se jí opírá do tváře. Na druhé straně je on. Jediný krok k ní a do úst se mu nahrne hořká pachuť, až se neubrání šklebu. Pak kráčí pomalu, se strachem, aby se pachuť nevrátila, avšak čím více se k ní přibližuje, tím méně ji poznává. Když už je velmi blízko, chvíli váhá, jako krátkozraký člověk, který mívá svého známého a jen způsob chůze mu prozradí identitu chodce. Přesto si ale není jistý. Jde tím mlhavým světem dál.

Také on chvíli váhá. Žena před ním má bílé vlasy, je vyschlá a nemá v sobě nic z Marie. Možná milý úsměv. Ale ani ten není stejný. Je v něm něco navíc, jakási samolibost, která se nikdy předtím nevyskytla v rysech jeho ženy a která mu říká, že tam na něj čeká jen a jen proto, že má ještě čas, kapičku času, kterou mu ze zvyku věnuje. Avšak teď už taková velkorysost není třeba. Konec její cesty je egoistický, stejně jako smrt.

Pavel k ní nemívá. Mariiny myšlenky jsou přece jen její myšlenky. Je to jen obraz, který on může zahalit a který nemá nic společného s realitou, v níž se Pavel den co den pohybuje, s jeho živým a žádostivým tělem, s myšlenkami, které nikdy nenarážejí na stáří nebo na smrt.

Jindy se zdálo, že si nemůže vybrat mezi nepříjemným vědomím, že ho Marie marně očekává, a ještě nepříjemnější možností dostavit se na setkání. Tyto dvě varianty se v něm svářily, až se nakonec

rozhodl, že bude setkání ještě oddalovat, a jen se ptal, zda na něj snad zrcadlo a ještě čiperné tělo nehrají nějakou habadúru, jakou ona, která ho zná už víc než třicet let, může odhalit lépe a bránit se jí s ironickým úsměvem.

Marie Vladimirová opravdu očekávala svého muže na tom nároží života, kam se dostala pozdě v noci, na malé křižovatce pod rozptýleným světlem lampiónů. Ulice se z ní vycházely do všech čtyř stran, avšak ani jedna z nich ve skutečnosti nikam nevedla. Ani jednou nemohla pokračovat dál, protože i v nočním vzduchu viděla jasně, že jsou slepé a že odsud není návratu. Ale nebála se. Místo bylo příjemné a čekání se naprosto lišilo od všech podob čekání, které kdy zažila.

Pavlovo znepokojení narůstalo jen tehdy, když Marie upnula veškerou svou aktivitu k němu a používala k tomu prosté, leč zvědavé otázky, pronášené u snídaně, vždycky u snídaně, které ho rozčilovaly tím víc, čím víc se podobaly vážným výhružkám. Kolikrát se zvedl od stolu, od nedopité kávy, s jasným (a rozzlobeně vysloveným) rozhodnutím jít ve městě, dokud tohle číhání na známky stárí na jejich tělech nepřestane! Nepřestalo ve skutečnosti nikdy, jen se ukrylo v jejím zkoumavém pohledu, který už nedoprovázela slova, jen se upíral na Pavlovu tvář se zdáním ohleduplnosti a přirozeností gest, která člověk dělá po celý život. To Pavel spolknul, možná jen proto, že pro něj bylo hrozně těžké vzdát se svého navyklého ranního pohodlí.

Líbila se mu její rozhodnost, s níž ráno po bezvysledném zvonění budíku vchází do pokoje, aby ho probudila, káva, která ho čekala na stole v kuchyni, teplá zrovna tak akorát, aby se dala pít, puštěný

televizor, kterého si nikdo nevšímal, minuty, kdy si procházel denní program, její neustálé tlachání, které ho ale vůbec nerušilo, podobně jako ptačí zpěv.

Z bolestí hlavy, které před ní nedokázal skrýt, se přes noc stala časovaná bomba vhozená do jejich manželství. A on byl ten, který odstranil rozbušku, ustoupil jejímu naléhání a šel k lékaři. Koneckonců, říkal si Pavel, bolest hlavy není nutně známkou stáří. Neměl se čeho bát; Marie si bude muset ještě nějaký čas počkat, protože ho nic nemohlo přinutit, aby si pospíšil na ono setkání na konci života.

Doktor Traian Petrescu ho viděl pokaždé, když se mechanismus porouchal, jak rád Pavlovi říkal s chladným a lhostejným úsměvem, snad známkou znechucení nad takovými tělesnými maličkostmi, které se dají snadno přejít – s jedinou podmínkou: že příliš nebolí. Pavlův mechanismus se pokazil průměrně čtyřikrát pětkrát do roka: dvakrát krize, které působil starý, špatně léčený žaludeční vřed, a jinak nějaké to píchání, chřipky nebo prostě a jednoduše, jak říkal Traian, hypochondrické výmysly.

Pavel nemohl ovládnout smích, když ho doktor obvinil z hypochondrie. Nic mu nemohlo být vzdálenější než si představit, že trpí bůhvíjakými nemocemi. Ne protestoval, naopak nechal starého muže, aby se rozohnil, neboť tohle, výmysly, na něj mělo netušený účinek. Vyvolávalo to u něj dlouhé tirády o síle sugesce, celé teorie o tom mohl odříkávat a citovat přitom více či méně klasické příklady velkých hypochondrů. Pavel však pokaždé ztroskotal, když se pokoušel pochopit salto, jímž se Petrescu vždycy přenesl k melancholii, oné nemoci, která se od počátku civilizace vrací v každé epoše, aby nám škodila. Veškerá jeho četba, zdaleka ne bezvýznamná,

všechn ten čas, který se ze zvědavosti strávil ve společnosti starých lékařských traktátů, mu vůbec nepomáhaly. Petrescu prostě přecházel z jednoho tématu na druhé, jako by byly zřetelně propojené. Když dospěl k účinku černé žluči, což byl zřejmě důsledek příliš zaujaté saturnské četby a, jak Pavel zjistil, starcovy neúnavné vášně pro staré lékařské doktríny a praktiky, Petrescu okamžitě vycítil nebezpečí ohlašující se Pavlovým pozdviženým obočím a rychle ho odrazil, stejně rázně, jako započal svou středověkou digresi. „Není nemoci od Pánaboha,“ řekl, „která by se nedala vyléčit v sedmi dnech horkými koupelemi, odpočinkem a půstem.“ Potom byl ale k nezastavení a neodpustil si dodat, že nejúčinnějšími léky proti melancholii jsou hudba, parfémy a víno.

Navzdory všem nevýhodám, které se nakupily okolo hrozící návštěvy u doktora Petreska, navzdory ulici, kterou neměl zrovna v lásce, navzdory hodinám ztraceným v diskuzích se starým mužem, ačkoliv ty už nějaký čas přecházely na seznam příjemných věcí, navzdory spoustě podivností, které tu člověk musel spolknout právě tehdy, když na ně neměl vůbec náladu, a mnoha dalším věcem, by Pavel ani za nic nešel někam jinam. Aniž by si to uvědomil, myšlenka na nemoc se mu hnusila tak silně, že by nesnesl žádné jiné lékařské předpisy kromě léčby klidem a horkými koupelemi. To ostatní bylo vše součástí jeho návyků civilizovaného člověka pro případ, že udeří melancholie: hudba, parfémy, víno.

Nicméně byl přesvědčen, že pro ctihodného starce nejsou pijavice a baňky metodou dost vzdálenou v čase, aby ji považoval za neplatnou, ať už pro její zastaralost, ne-li neúčinnost nebo dokonce

pomýlenost. Pohodlí znát předem odpověď, kterou dostane, pro něj bylo mnohem důležitější. V jeho umíněnosti nikdy se nepovažovat za nemocného byl ve skutečnosti navíc ještě kousek zbabělosti, jako by ho nemoc měla uvrhnout rovnou do vyschlé náruče stáří. Skoro si už dovedl představit, tu náruč staré panny, hrubou a vonící po zvětralé levanduli, náruč, která se zmocňovala jeho těla a vnitřností. Smrt, tak jak ji viděl Pavel, neměla tvář stáří. Připadalo mu nedůstojné skončit v náruči škaradé ženy.

Ale spíš než cokoli jiného ukončila Pavlovo váhání nad hrozící návštěvou starého Petreska myšlenka na rozhovory, které spolu vedli. I Pavel nakonec propadl fascinaci, již antická medicína stále ještě vyvolávala v řadách badatelů. Podivínů, řekl by on, počítaje sebe sama rovněž do této kategorie, i když s jistou nadřazeností a samozřejmě představou vlastní výlučnosti mezi masou ostatních. Nebyl badatel, neopíral se o tyto texty z knižního zájmu a ani se netoužil pyšnit dovednostmi dokonalého exegeta nebo encyklopedisty. Nejprve v něm vzbudily zvědavost. Potom s Petreskovou pomocí dospěl k pochopení, že to byl skutečně jiný způsob chápání reality, ten pravý, pokud bychom věřili doktorovi. Tělo a duch se v něm setkávaly. Marie ho často slyšela vykřikovat překvapením a potěšením, když objevil nový element. Začínal pak pomaloučku číst v lidských tvářích stopy přebytku tělesných šťáv, nejčastěji pak melancholie, té nemoci, do jejíhož studia se ponořil Petrescu.

Pokud byl nějaký čas nepřístupný této teorii, kterou znal jen z doslechu, po prvním setkání s doktorem začal nepozorovaně sympatizovat s antickými lékaři, kteří, jak se zdálo, se spíš bavili jako děti, než

že by dělali vědu, nebo přinejmenším ne takovou vědu, jaká se provozuje dnes, s pitevnami, svraštěným obočím a velkými gesty. Připadalo mu to jako hra, kterou za dávných dob uměli provádět v podobě vědy, seriózně, tím si byl jistý, jako dnešní vědci, mezi něž se počítal kdysi i on, avšak s větší ležérností ducha. A na tom Pavlovi záleželo mnohem víc, než na skutečných účincích domnělé vědy v praxi. Věda, pomyslel si často, padla do rukou lidí, kterým chybí humor i *finesse d'esprit*. Ano, pomyslel si toho rána zčistajasna Pavel, to lidem chybí: *finesse d'esprit*. Doktor Petrescu ji snad ještě má, tuhle pružnost, ačkoliv, uvědomil si Pavel se svírajícím se srdcem, se měl brzy ztratit ve stínu sešlosti věkem, která se ohlásila předchozího dne.

Přitahovaly ho tyto lékařské utopie, silně ukotvené v tajemnu a nadpřirozených vlivech. Jak si, pohodlně usazen v měkkém křesle, četl knihy, které mu dal doktor, a další, které si postupně začal kupovat sám v antikvariátech roztroušených kolem univerzity, skrytých v nezdravých uličkách, v místnostech o třech metrech čtverečních, stále hlouběji se nořil do světa elementů, které spolu vyrovnaně a harmonicky soupeřily v organismech skládajících se jako jednoduchý mechanismus z tolika tekutin, kolik je principů ovládajících svět, a jejichž rovnováha určovala přítomnost nebo nepřítomnost zdraví, přítomnost či nepřítomnost poruch, ne přímo tělesných, ale spíše duševních, duchovních. Nemoci ducha, všechny podoby šílenství pramenily z nerovnováhy prvků, které ovládaly tělesné tekutiny. Pavel v duchu argumentoval jednou pro tu teorii, jindy pro jinou a přitom se stále více přibližoval syntéze, kterou někdy na přelomu prvního a druhého století

vypracoval Rufus z Efesu a která přetrvala v lékařském světě dobrých třináct století.

V podstatě se po celý život ve všech svých činech neprojevoval jinak než jako střízlivý advokát, který s lehkostí přednáší obhajobu ve prospěch klientů, většinou obchodníků, defraudantů, jen zřídka opravdových kriminálních – ty poslední si dokonce dokázal zapamatovat –, které jako by schválně vyhledával a na které pohlížel bez ostychu a morálních zábran. Nemoc zvaná etika mu nikdy nestála v cestě a on byl přesvědčen, že po dobu, kdy se obhajoba a prvky každého procesu logicky rozvíjejí, v sylogismech, které jsou na první pohled platné, morálka – ani jeho, ani klientů – nemá místo. Řídil se ve svém životě vírou, že v našich činech morálka neexistuje. Snad jen nějaký způsob, kterým ji do nich necháme pronikat, ať už vědomý, či ne, zvyky, které nám společnost takovou dobu vštěpuje. Morálky stejně jako trestu se používá na ty, kteří v ně věří. Pro ostatní, kteří jednají svobodně, je trest, stejně jako svazující zákony, jen odchylkou od normálu.

Bylo těžké se mu zavděčit, protože měl v povaze ve všech svých činech a myšlenkách obracet zlo v dobro a naopak se závratnou lehkostí a skoro pokaždé vyvozoval morální naučení tak nepravděpodobná, že by se těžko dala včlenit do jakéhokoliv systému.

A zde se otevírala propast mezi ním a Petreskem. Pavel pozoroval lidi a pohrával si s medicínskými postřehy o jejich tvářích, podobných kouskům obrovské, nerozpojitelné skládačky. To, co pro něj byla jen hra – důkladná, zdokumentovaná a vážná – byla pro Petreska pokud možno skutečnost. Říkal-li Pavel svým známým s ironií v hlase: „Jsi melancholik!

Dej si pozor," Petrescu by to udělal s velkou opatrností a znepokojením. Pro něj byla melancholie reálná a podivná nemoc. Pro Pavla byla jen kuriózním prostředkem, jak si procvičovat svůj postřeh a úsudek, kterému rád říkal symptomatický.

Doktor Petrescu obýval byt na Calea Moșilor, mezi baráky na spadnutí a špinavými bordely. Tramvajové koleje protínaly ulici ve dvou velkých prohlubních, které se časem proměnily v jakési příkopy, v nichž důstojně trůnily odpadky, naházené sem ze zpustlých dvorků, ne-li přímo ze špinavých a většinou rozbitých oken, důstojnější než chodci, kteří se jim snažili vyhnout a v předklonu poskakovali z jedné nohy na druhou, jako při bláznivém tanci. Pavel přeskočil přes kovové rovnoběžky, zřejmě jediné rovné, nehrbolaté a zjevně nové prvky v této čtvrti, s elánem, jaký v sobě už dlouho nevykřesal; jeho masivní postava se směšně pohybovala nahoru a dolů jako v bizarním a trochu komickém baletu, a pak zamířil přímo k budově, v jejímž druhém patře bydlel doktor. Jakmile vešel do úzkého dvora, kterým se šlo ke schodišti, cítil se Pavel už lépe, jako by lehkost doktorových diagnóz nakazila celý prostor v jeho sousedství. Nebo, myslel si, možná to není nic jiného než známý symptom, při kterém se každá bolest před návštěvou lékaře utiší, snad z touhy vyhnout se kontaktu se zdravotnickými pomůckami nebo těm úderům, d'obání, pleskání, klepání, štouchání a mačkání, které lékaři vynalezli ke zjišťování různých neduhů. Vystoupal do druhého patra jako nic, s lehkostí přenášel své víc než stokilové tělo ze schodu na schod, což byla věc, která se mu doma, kde se vždycky musel zastavit mezi prvním a druhým patrem, aby popadl dech, nikdy nestávala.

Nejméně příjemné to bývalo u soudu, kde musel, pokud se na schodech nechtěl zastavovat, stále respektovat určitý rytmus chůze po schodech, na který přišel až po dlouhém zkoušení. Bylo pro něj záležitostí cti, aby nikdo nezpozoroval zrychlené supění, které se objevovalo vždycky mezi patnáctým a šestnáctým schodem. Znal přesně to místo, maximální nápor, který mohl naložit srdci a plicím, aniž by na něm jeho úsilí začalo být vidět, a stejně tak věděl, že bude-li kráčet patřičně pomalu, jako člověk zaujatý něčím velice zajímavým, dokáže dojít k velkým dveřím bez toho, že by se příliš zpotil a bez pocitu, že se mu tělo rozpadá ve všech kloubech.

Těžší to bylo tehdy, když se k němu na mramorovém schodišti připojil někdo ze známých. Bylo dost komplikované udržet těžkopádné tělo v tom správném rytmu, pomalém a rozvážném. Jakákoliv zátěž navíc, jakou bylo například mluvení, velice snadno odhalila jeho vyčerpání. V takových případech se ponořil do diskuse s přehnaným zájmem a na každém druhém schodě se zastavoval, aby se zeptal na detaily. Nic z těchto rozhovorů, leckdy dost důležitých a týkajících se případů, na nichž pracoval, si nepamatoval, avšak příliš ho to nevzrušovalo. Jediné, na čem v takových okamžicích záleželo, bylo udržet na uzdě únavu a dávkovat ji tak, aby kdokoli, kdo ho mohl pozorovat, měl dojem, že je jen velmi zaneprázdněným mužem. Existují určité grimasy, které činí únavu a zaneprázdněnost k nerozeznání podobnými, a právě na to sázel Pavel.

Ačkoliv by se rád nechal poslat domů s novým obviněním z hypochondrie, zdála se Pavlovi doktorova odpověď toho odpoledne naprosto nevhodná. Sice

si na jeho výstřednosti zvykl, ale tentokrát se necítil ve své kůži, aniž by dovedl uspokojivě vysvětlit proč. Nevyžadoval po lékaři, aby ho znal natolik dobře, že bude vědět, že nevysedává před televizí, avšak bolest hlavy jako ta, kterou mu popsal, by se za normálních okolností těšila aspoň Petreskovým mysticko-lékařským vývodům. On sám z toho vyvodil závěr, že byl tentokrát zřejmě plně zasažen černou žlučí přicházející přímo z druhého století před Kristem. Byl přece už několik dní pod znamením Saturnu a nedivil by se, kdyby to bylo příčinou. Byl dokonce připravený hbitě oponovat. S okouzlením odhalil slabé místo v teorii, kterou mu doktor tolikrát vysvětloval, a skoro hořel nedočkavostí, až se naskytne příležitost je vyslovit. Zatím ale nepřicházela. Ale toto nic, skryté v doktorově suchém a naprosto neadekvátním vysvětlení, ho uvrhovalo na počátek hrůzy. Nikdy nedostal takovou odpověď a logika používaná jeho myslí mu napovídala, že to může být zlé znamení, že se stal zřejmě svědkem podivného vyjadřování lékaře, který brzy špatně skončí, zemře na nějakou těžkou a ještě ke všemu skutečnou nemoc.

Samozřejmě by ho znervóznilo, kdyby doktor vypadal příliš znepokojeně a obtěžoval ho podrobnostmi, kterým mohou přijít na chuť jen lékaři. Například jestli jí dostatečné množství bůhvíjaké potraviny, jestli pije vodu před jídlem, po jídle, při jídle nebo vůbec ne, jestli se mu zdá, že vidí skvrny, nebo jestli trpívá nevolností. Znervóznilo by ho to, ale aspoň by to mělo ospravedlnění. Takto se mu zdálo, že vplouvá do nejistoty, která se mu vůbec nelíbila. A ještě horší než nejistota pro Pavla bylo, když ho někdo nebral na vědomí. Okamžitě

si začal připadat zbytečný, jako porouchaný robot. Takovou léčbu na něj každopádně nikdy nikdo nezkoušel.

Doktorova pozornost se soustředila výhradně na stránky rozložené na stole a Pavlova bolest u něj nezbudila žádný zájem, kvůli kterému se sem dostavil s celým arzenálem příznaků, které důkladně popsal, dokonce lépe než kdy předtím.

Jak se později ukázalo, doktor ho poslouchal velmi pozorně. Nebo aspoň, dejme tomu, s živou pozorností, která byla jako malé okénko otevřené do dvora, kde je příliš velký hluk na to, aby se skrze něj dal zaslechnout zvuk přicházející až z ulice. Avšak přes veškerou sílu Hippokratovy přísahy a veškerou pozornost, kterou musí lékař věnovat pacientovi, nebylo to, co žvanil Pavel, ani zdaleka tak poutavé jako to, co Petrescu četl. Několikrát si v duchu zopakoval: „Slavnostně se zavazuji, že zasvětim svůj život službě lidstvu, budu vykonávat své povolání svědomitě a důstojně. Zdraví mých pacientů bude mým nejpřednějším zájmem. Toto slibuji slavnostně, svobodně a na svou čest,“ stejně zbytečně jako si ve chvílích strachu nebo zoufalství mumlával modlitbu Lva XIII. k Michaelovi, archandělu válečníkovi. Slova zůstávala němá. Jejich magie se nenaplnila.

Petrescu ve skutečnosti nečetl, ale prostě jen hleděl na stránky, které na stole ležely nedotčené už několik týdnů, a promítal si na ně jako na neviditelné plátno obraz, který pronásledoval jen jeho, s vášní skoro chorobnou. Na papírech bylo jeho písmo, nesrozumitelné pro každého kromě něj samého, plné kliček, ozdob, škrťů, linií a křivek, které se spojovaly do liter, které musely být napsány v jiné době a které musely být napsány lékařem.

I zde, v doktorově specifické kaligrafii, bylo něco z atmosféry místnosti. Všude bylo cítit navoněnou tíhu zašlého světa. Ale Petrescu nečetl. Ani neměl proč, neboť znal každý řádek nazpaměť se všemi podrobnostmi okamžiků, kdy je kladl na papír, se všemi zvuky a vůněmi, byl to pro něj jiný svět, který se mu takto otevíral pokaždé, když se k nim vracel. Ani si v živé vzpomínce na chvíle, kdy je psal v duchu, neopakoval jejich obsah. Zkrátka se na ně jen díval a vdechoval jejich ovzduší až do vyčerpání.

„Řekni mi, příteli,“ začal znenadání, zatímco dál jako uhranutý pozoroval listy rozházené po stole, „do konce měsíce zbývá ještě týden, že? Skoro už ani nevnímám, jak plynou dny.“

Pavel strnul s výrazem člověka, který omylem zabloudil do jiné místnosti a nedovede vysvětlit těm, které v ní přepadl, jak se tam dostal a kde přesně vznikl problém, zda vzešel z jeho nepozornosti nebo ze zvrácené záměny pokojů během jeho nepřítomnosti. Byl přesto stále tam, v místnosti s těžkým nábytkem, se skříněmi ze staré lékárny, plnými přihrádek a jako dlaň širokých poliček, na nichž odpočíval nespočet zkumavek, lahviček a moždířů, které starý muž snad sbíral, nebo je možná používal k experimentům, jež někdy prováděl ukryt za starým brokátovým paravánem, který rozděloval místnost a v ordinační době poskytoval pacientům intimní prostor, kde se mohli svléknout. Pavel několik minut zíral na doktora, aniž by chápal, zda jeho otázka má nějakou spojitost s bolestí hlavy, nebo mezi ně jednoduše doplachtila odněkud ze zapomnění, kam doktor, jak se zdá, zabloudil. Nedokázal odpovědět, jen vykoktal nějaké to „tak nějak“, ovšem nebyl si jistý, protože jeho mysl nedokázala

dost rychle identifikovat datum, v němž se nacházeli. Věděl, že je čtvrtek, neboť celé dopoledne strávil v advokátní komoře, ale těžce tápal mezi dny, které se, jeden jako druhý, v jeho myšlenkách najednou seřadily bez určité totožnosti do jedné amorfnní, chaotické masy, která je v sobě smísila s těmi ostatními, připravená strávit i je.

„Příliš málo času, už je příliš málo času... Musím ti neodkladně říct všechno. Ted' hned.“

Pavel na něj stále zkoprněle zíral. Zkoprněle je vlastně slabé slovo. Pokoušel se najít patřičný výraz, který by postihl vše, co cítil v té chvíli, kdy sporádaně seděl proti doktorovi, jako už tolikrát během těch deseti let, co k němu chodil, ale nedokázal se vymotat z toho zmateného stavu. Upnul se k hledání přesného data a našel v tom cvičení záchranný pás. Za celou tu dobu, kdy nemusel přemýšlet o situaci, která se před ním otevírala, a kdy měl něco, co zaměstnávalo jeho myšlenky, nemohl být než vděčný. Pokoušel si vzpomenout na začátek týdne, na to, co dělal od pondělního rána až doted', s jistotou, že v událostech, které neměly přímou souvislost s jeho přítomností tady, je ukrytá odpověď nebo aspoň nouzový východ. Ve finále se usmál. Našel den, který mu sděloval něco konkrétního. Spěšně doktorovi řekl, že je stoprocentně předposlední týden měsíce. Nemohl se zmýlit. Příští týden měla mít narozeniny Coca. Jeho dceři bude třicet let. Usmál se znovu nad jejím obrazem, který se před ním zničehonic zhmotnil, mysteriózní a poněkud dráždivý. Dotkl se lehce rukou brady a začal si ji hladit způsobem, který by Cocu jistě znechutil. Zнала dobře to lascivní, zvrácené gesto, které u otce občas viděla a které ji pokaždé nutilo podívat se do zrcadla s touhou něco

si udělat, aby setřela neexistující stopy, zanechané jeho rukou klouzající po celém povrchu jejího těla. Rukou, která pomalu odměřuje každý centimetr, šátrá, slídí, s pohledem, který se dožaduje poslušnosti a bere si, aniž by prosil o dovolení.

Pavlovi se ta představa líbila. Tiše nad ní rozjímal, jako divák nad filmem, který si pouští znovu a znovu. Díval se na ni, jak se směje, volá ho, svádí ho, říká mu slova, kterým nerozumí. Doktorův hlas náhle zazněl místností a náhle přerušil Pavlovo snění. Právě včas, pomyslel si, neboť si začal vzpomínat na tu scénu, která se opravdu odehrála, ovšem muž, kterému adresovala svá slova, gesta a pohledy, byl někdo jiný. Ruka mu klesla na kolena, pěst se mu sevřela. Klouby zbělaly a skoro se na nich objevil záblesk krve, teplé a lákavé. V okamžiku, kdy byla bolest dost silná, začal vnímat Petreskova slova a hned zahlédl přízrak toho druhého muže. Petrescu už vedle něj nějakou chvíli mluvil. Ať se snažil sebevíc – tenkrát i potom, mnohem později – najít v paměti přesnou stopu doktorových slov, nikdy se mu nepodařilo vyhrabat je z temného kouta, kam je zapudil. Ztratily se, jako by nikdy nebyly vysloveny, ale Pavel věděl, že je Petrescu opravdu vyslovil – že tenkrát skutečně mluvil a že se mu to jen nezdálo – neboť mu v uších zněl vyrovnaný témbř jeho hlasu a stále stejná intonace. Dokonce si na jedinou vzpomněl i na to, že mu lékař strčil pod nos list papíru, zaplněný tím písmem, které nedokázal rozluštit ani na těch několika málo receptech, které od něj dosud dostal. Vzpomínal si na to, jak se stránka zvedla ze štosu papíru, kde ležela, a plula k němu. V momentě, kdy papír lehce přistál před ním, zahlédl koutkem oka, jak se doktorovy vyschlé

prsty vzdalují, znamení toho, že to byl on, kdo přepravil papír z jednoho konce stolu na druhý. Nedo-
kázal nic přečíst. Viděl před očima stránku, aniž by
chápal, co přesně mu Petrescu dal.

„Ani já tomu nemůžu uvěřit,“ uslyšel najednou
hlas lékaře, který na něj teď poprvé za celé odpo-
ledne pohlédl a uzavřel rozpravu, plynoucí okolo
něj a narážející na zvláštní hluchotu.

Shledal skoro se samozřejmostí, že Pavel je stále
před ním, s kulatými a měkkými rysy a zlýma očima,
z nichž měl pořád bůhvíproč pocit, že na něj hledí
jako na cizince. Byl oblečen jako obvykle s pozornos-
tí věnovanou barvám a texturám, ani příliš měkkým,
ani příliš drsným, možná trochu pedantsky, každo-
pádně tak, že to neladilo se staromódním pokojem,
kde doktor přijímal své nemnohé pacienty. Doktor
na okamžik zavřel oči a semknul své bělavé řasy za
obrubi brýlí. V duchu se mu zjevil obraz štíhlé a li-
coměrné zmije a s úsměvem sdělil Pavlovi, že má oči
jako zmije. Je pravda, že představa by byla naprosto
nehodná, kdyby nešlo o oči. Pavlova korpulentnost
byla vzdálená všemu, co by jen připomínalo hbitost
hada – avšak oči, ano, opakoval si Petrescu, jsou
oči zmije. Natáhl ruku přes stůl a přešel po suchých,
zvrásněných váčcích pod Pavlovými očima.

„Příliš mnoho země,“ řekl a povzdychl si. Potvrdil
si tak myšlenku, která dosud zůstávala nevyřčena.

„Co to znamená?“ zeptal se Pavel se stopou na-
děje v hlase, která v sobě neskrývala tajné přání
dostat nějakou těžkou chorobu, nýbrž jen signali-
zovala možnost, že mu lékař nakonec bude věnovat
zaslouženou pozornost.

Myslel si, že se přiblížilo doktorovo plaidoyer,
a zamnul si ruce nad příležitostí, která se mu

naskytla, aby i on vyrukoval se svými argumenty. Byl přesvědčený, že na Petreska musí udělat dojem. Těšilo ho, když ho mohl uvést do rozpaků. Doktor ho však, jak se zdálo, neslyšel. Psal cosi na papír, čmáranici, kterou Pavel nedokázal rozluštit, a pak začal mluvit, jako by pokračoval v diskuzi, která započala už dříve a na chvíli uvázla.

„Zjistil jsem, že ještě existuje někdo, jako jsme my, jako my, Pavle!“

Lékař se postavil a rychlými kroky obkroužil stůl. Pohlédl na něj zpříma, odzdola nahoru, a čekal nějakou reakci z jeho strany. Nesetkal se ovšem s ničím jiným, než s překvapeně vykulenými očima. Znovu zamrkal. Něco není v pořádku, napadlo Pavla. Přes to všechno předstíral, že ho pozorně sleduje. Ve skutečnosti to prudce rozpoutalo jeho zvědavost. Usadil se ještě pohodlněji na židli a veškerou vahou se opřel do dřeva opěradla, které unaveně zaskřípalo.

„Jako my?“ zeptal se po chvíli a snažil se neprozradit naprostou nevědomost, do níž ho doktorova slova uvrhla.

„Ano, můj milý.“

Pavel se čím dál tím netrpělivěji vrtěl na židli. Nemohl pochopit, co je vlastně zahrnuto do toho „my“, o němž byl Petrescu zřejmě přesvědčen. V podstatě toho neměli moc společného. Vzdálenou příbuznou. To byla první věc, která ho napadla. O té ale nemohla být řeč, protože tu pohřbili před dvěma lety.

Pak mu vytanula na mysli Máša, žena, kterou sem přivedl a ubytoval ji tady několik let po smrti loany. Máše kdysi pomohl při ošklivém rozvodu a od té doby se mu nedařilo unikat před jejím pohledem zbitého psa, který našel svého zachránce,

pohledem, jenž v sobě měl stejnou měrou vděk, smutek i nároky na pozornost, kterou se mu člověk proti své vůli cítí povinen věnovat. Jakmile zjistil, že Máša zůstala takřka na ulici, že sotva přežívá v těžce sehnané komůrce ve sklepě paneláku, kde pracuje jako pomocnice v domácnosti, a že Petrescu je sám v celém bytě a skoro si neví rady, rozhodl se vyřešit problém ve prospěch obou a pro svůj klid. Lehce překonal doktorův vzdor a nastěhoval Mášu k němu, do krásného velkého a světlého pokoje. A nezmýlil se, neboť Máša skoncovala s chaosem, který panoval v doktorově bytě, a dala mu zase jeho dřívější podobu.

Máša přesto zůstávala ženou v domácnosti a její pouhá přítomnost jakožto svědka jedné pomoci, se nemohla stát spojovacím můstkem pro nějaké zásadní „my“, jaké zaznělo z Petreskových úst. Potom ho napadlo ještě několik témat jejich rozhovorů. Pavel se zamračil. Nebylo možné, aby lékař našel důvěrnost nějakého „my“ s podtónem tajného sektářství, který zněl v jeho hlase, v pouhé shodě několika jejich společných zájmů, která se projevovala v jejich hovorech dost zřídka. Těch několik návštěv za rok a telefonáty, které si vyměňovali o svátcích, bylo příliš málo na to, aby odpovídaly myšlence, kterou mu doktor vnucoval. Věděl, že mezi muži není třeba příliš mnoho podrobností a událostí k tomu, aby je spojilo přátelství. Zato je ale potřeba čas a oni spolu strávili příliš málo hodin na to, že se znají už celá léta. Navíc se nikdy nesesetkali z žádného jiného důvodu, než byla lékařská vyšetření. Z nich vyplývaly i jejich rozhovory, točící se kolem melancholie, té melancholie, kterou doktor studoval a která nakonec okouzila i Pavla. Připadalo mu to příliš málo,

strašně málo na to dát teď lékaři příležitost, aby otevřel dveře k něčemu soukromějšímu, k tajemství, které je činí spolumajiteli stejné zkušenosti.

Odněkud z vedlejšího pokoje bylo slyšet dutý zvuk kyvadla a v jeho rytmu Pavel pociťoval chvění, které ohlašovalo rozpoutání nové vlny bolesti. Čekal, že ho nejpozději do deseti minut úplně ochromí. Chtěl Petreskovi něco říct, oznámit mu, že nebude-li okamžitě věnovat pozornost jeho stavu, bude brzy svědkem přesně těch příznaků, které mu předtím popisoval. Přes to všechno v něm něco z doktorových slov vzbuzovalo napětí. Něco se stalo s tím shrbeným mužem, který nervózně popocházel sem a tam.

„Nerozumím vám,“ řekl nakonec, připravený vysvětlit mu svou nepozornost, vylekaný vyhlídkou na další krutou bolest.

V tom okamžiku by ostatně udělal cokoliv, aby unikl utrpení, které se vtíralo a které už začal nenávidět. Bolest v něm probouzela ty nejčernější myšlenky.

„Můj milý, je to tak jednoduché. Tak jednoduché. Pamatuješ si, kolikrát jsi seděl na téhle židli a vyprávěl mi o všech těch nepokojných lidech, které potkáváš u soudu? Vzpomínáš si, jak jsem ti říkal, že pokud já vidím nemoc v jejich tělech, ty ji vidíš hlouběji, v jejich duších, ty vidíš šílenství, melancho-lii, která se nedá zastavit a kterou dovede jen málokdo rozpoznat?“

Pavel nic nechápal. Nevzpomínal si, že by mluvil o těch, které vídal střídat se na lavici obžalovaných, ani o podivínských, obvykle zdegenerovaných rodinách, které sedávaly vedle nich s veškerou okázalostí svého zděšení nebo naopak lhostejnosti. A na

každý pád ti všichni, ať už je hájil nebo obviňoval, ať už je pouze míjel, nebo byli jeho klienty, nebyli pro něj ničím jiným než společenskými vyvrheli, druhem lidí, se kterými člověk na čas vejde do kontaktu a pak na ně zapomene. Dokonce i tehdy, když se stali jeho klienty po dobu krátce či déle trvajících procesů, nebyli to oni jako skuteční lidé, co pronikalo do jeho života, nýbrž situace, kvůli kterým musel určit řízení, jež mělo dokázat vinu či nevinu. Byly to jen záminky pro procvičování vlastních schopností. Nikdy mu nezůstaly v paměti podoby nebo jména, jen událost, kterou nějaký čas používal pro srovnávání. Jeho mysl byla ovšem plná takových příběhů jako nekonečná kniha, do které jsou stále vpisovány nové a nové kapitoly. Ani by ho nenapadlo, aby jejich nezákonné činy připisoval na vrub nějakému šílenství, jakkoliv krásnému nebo tajemnému. Znamenalo by to zapomenout na situaci a docela jinak se přiblížit jim samým. Znamenalo by to pochopit psychologické mechanismy, které tyto osoby přiměly spáchat takový nebo onaký zločin. Jeho každopádně nezajímaly motivy, ani v těch groteskních případech, kdy by se každý normální člověk aspoň na chvíli zamyslel, co může někoho přimět ke spáchání takové ukrutnosti. Pavel jen řešil rovnice podle pravidel, které nespočívaly v ničem jiném než v logické posloupnosti, kvantitě, přesných datech, ne v neznámých údajích subjektivního rázu. A kdyby apeloval na šílenství, měl by jej – stejně jako všechny ostatní argumenty – na seznamu postupů, které mohl použít.

To, že by měl být nějakým čtenářem duší, nebo, kdo ví, snad jejich léčitelem, jak vyznívalo z doktorových slov, to přesahovalo všechno. Poznával

dobře Petreskovo řečnění, ne však své místo v jeho středu, stejně jako nemohl pochopit, jak se mohl starý muž během těch několika měsíců od poslední návštěvy proměnit z člověka oplývajícího naprostou vědeckou – ač trochu bizarní – seriózností v mystika, ohroženého šílenstvím nebo dokonce snad úplnou demencí. Ani na chvíli ho nenapadlo, že všechna ta lékařská tajemství, kterými se bavili, byla pro starého doktora skutečností stejně hmatatelnou jako vlastní tělo.

Starému muži ponořenému do antických spisů se věci jevily právě tak. Zaníceně očekával, že se setká s něčím, s něčím, co mu řekne, že tyto nemoci jsou reálné přesně tak, jak se ukazovaly v knihách, a že on je povolán je vyléčit. A v této osamělosti s mesiášským nádechem Petrescu hledal své učedníky a opravdu z hloubi duše doufal, že někde potká někoho sobě rovného – protihráče, který ho bude provokovat a který bude s to mu čelit.

Přes to všechno hovořil lékař klidně, nezúčastněně, pouze s překvapením člověka, který se jednoho krásného dne setká se starým přítelem, kterého neviděl už dlouhá léta a kterého nachází nezměněného. Pavel se chtěl zvednout. Najednou cítil, že situace, v níž se ocitl, s ním nemá nic společného a že by bylo možná lepší odejít a zapomenout na toto zvláštní setkání. Přesto se ale nemohl nechat jen tak snadno přemoci. Potřeboval, aby se jeho bolest hlavy utišila, a Petrescu mu měl pomoci. Myslel si však, že po asi deseti patnácti minutách znovuvynalézání středověké medicíny, neboť mu připadalo, že se nacházejí právě v tomto bodě, bude vysvobozen s doporučením koupelí a odpočinku. Což pro něj znamenalo nic jiného než to, že mu není nic závažného,

stejně jako mu nebylo nic závažného pokaždé, když se vracel s tímhle nepsaným receptem.

„A není divu, co se děje, není divu,“ opakoval doktor, jako by pokračoval v myšlence, kterou dlouho snoval v mysli a která se teď objevila jako pouhá ozvěna dávno vyslovené odpovědi.

„Cítíte se dobře?“ uvědomil si Pavel najednou svou otázku, pronesenou nikoliv znepokojeně, ale spíše věčně, jako v nějaké podivné výměně rolí.

V tu chvíli se rozhodl čelit všem hrůzám, které mu lékař na toto odpoledne uchystal, jen aby dosáhl lékařského vyšetření, kvůli kterému se sem vláčel bláťivými ulicemi přes půl Bukurešti.

„Odpusť mi,“ řekl Petrescu, probuzený z dlouhého snění. „Asi teď vypadám jako blázen, ale je to něco mimořádného. Ten člověk, zrovna on, vytušil všechny ty věci, o kterých jsme se tu tolikrát bavili... Jako by to udělal kvůli mně... Kladu si otázku, jestli je to jen pocit viny v pozadí jeho činů, který potvrzuje mé staré tušení, že mi tak zaplatí za svou zradu nebo...“

Petrescu se zarazil, ale v jeho tváři bylo jasně vidět, že větu v duchu dokončil, a možná měl pocit, že ji adresoval muži před sebou, který nic neslyšel. Pavel měl zase dokonalý pocit, že se stal neviditelným – a zároveň s ním všechna jejich předcházející setkání. Starý muž zkrátka vypadal, jako by byl mimo. Pavel se znovu zavrtěl na židli, tentokrát bolestí, která zachvátila jeho pravý spánek. Věděl, že teď už zbývá jen několik minut, než se mu rozhučí v celé hlavě. Nezbyvalo mu, než zůstat pěkně sedět a trpělivě čekat, dokud se bolest neuklidní. Nemohl vyjít na ulici s pocitem, že se mu hlava roztříští na kousky. Věděl, že tyto bolesti vycházejí ze zoufalství. V duchu si vybavil Cočin obraz. Vedle ní se začala

současně s postupující bolestí objevovat štíhlá silueta toho druhého muže. Škubnutí ve spánku, které mu vystřelilo až k šíji, ho znovu přinutilo sevřít pěsti. Udeřil by ho. Udeřil by toho muže, kterého viděl kráčet vedle Cocy, dotýkat se jí, obnažovat její tělo. Z dálky uslyšel Petreskův hlas.

Snažil se uklidnit a jen sledovat představení, které jako by mu Petrescu uchystal. Na chvíli se zamyslel, jestli to snad nemá na svědomí stáří, zda náruč té staré panny, nad níž se otřásal hnusem, neuchvátila doktorovo tělo, počínajíc rozumem. Představil si najednou její dlouhé seschlé prsty, jak lačně hladí doktorovu bělavou hlavu a míchají jeho myšlenky. Možná už je na čase najít si jiného lékaře. Jako únik před neutuchajícím Petreskovým horlením o melancholii a záhadném člověku, kterého nikdo nezná, začal v paměti lovit známé, kterých by se mohl přeptat, zda nevědí o nějakém jiném lékaři.

Musí si to přirozeně dobře rozmyslet. Puntičkářské kompletní vyšetření, které by mu nařídil nový doktor, bylo tím posledním, co by si přál. Neboť stará dobrá nepsaná tradice lékařů říká, že se u nového pacienta musí nejdřív do puntíku, avšak hlavně nenápadně zničit všechny jistoty předchozího lékaře (a zároveň s nimi první naděje nemocného) a ponechat pacienta v žalostném stavu, s pocitem, že ho celá léta tahali za nos, vyděšeného k smrti z následků, které by na něm mohla dosavadní léčba zanechat už teď nebo které se mohou projevit až po letech. Teprve když je tato etapa splněna do posledního detailu, může začít nová léčba, skrovná, samozřejmě, jen malinko odlišná od té předchozí, není přímo identická, ale co na tom záleží, když zločinec byl odhalen a pacient vysvobozen? Po této druhé

fázi léčby následuje vděk. Pacient se cítí zasažen nevídanou spásnou silou. Nový lékař se stává novým středem jeho fyzického i psychického vesmíru. Strávil by v jeho ordinaci celé hodiny jen proto, aby ho přesvědčil o vděku, který zaplavil jeho duši, a s přáním, sice méně palčivým, ale ne zanedbatelným, ujistit se, že péče, která mu bude věnována, je na úrovni očekávání. Jakákoliv nová nemoc, jež se v té době objeví, je úžasnou příležitostí potvrzení pozic každého účastníka této hry. Pacient se s radostí a s pocitem hlubokého osvobození odevzdá do rukou lékaře, který zase může excelovat v obhajování vlastní profesionality.

Na konci této lékařské anabáze je závěrečná, nejhezčí etapa: narcismus. Lékař miluje sám sebe, protože se mu tak trochu – bez skutečného efektu – podařilo zničit kolegu z cechu, což je pocit bezpochyby chvályhodný, neboť napomáhá ochraně života. Pacient je do sebe samého přímo zamilovaný a pohlíží do zrcadla jako jasnovidec. On přece dobře věděl, že se starým doktorem není něco v pořádku, že mu nepředepisuje to, co by, jak správně tušil, potřeboval. Taková výměna je pro pacienta jako revoluce nebo pouliční válka, krátká a hlučná, která nemá jiný účel než ověření vlastní vnitřní svobody. Celý ten tanec, zamyslí se Pavel, v podstatě není příliš vzdálený nepřátelskému rozvodu. Asistoval u několika takových případů a jestli něco nenáviděl, tak toto. Praní špinavého prádla na veřejnosti, které během takových procesů nevyhnutelně odehrávalo, pocit, že on je tím, kdo musí přetřásat cizí ubohost – ne, s tím opravdu neměl nic společného. Toho se Pavel bál i teď, když začal smutně přemýšlet nad tím, že se možná blíží okamžik, kdy

Petrescu zemře. Bude si muset najít někoho méně excentrického, než je doktor Petrescu, který ho dokáže poslat domů s klidným srdcem, s náhražkou za léčbu, která ho nevyděsí, a s neskonálním respektem ke ctihodnému lékaři. Byl přesvědčen, že by se neoddal hře na pomlouvání předchozího lékaře ani pod hrozbu zkázy vlastního těla. Od chvíle, kdy se dostal k doktoru Petreskovi, přinejmenším nepozřel žádný lék, jen čaje, a odpočinek a horké koupele ještě nikomu neublížily.

„Dovol mi, abych ti něco ukázal,“ řekl doktor. Zadíval se mu na několik sekund do očí, jako by štědrost zaznívající v jeho hlase očekávala nějaký druh odměny. Avšak v pohledu zmije – ano, teď byl přesvědčen, že Pavel má pohled zmije – neodhalil nic jiného než větší údiv a odstup.

Doktor se prudce zvedl ze židle a zapletený do domácích pantoflí zamířil ke knihovně, která tvořila jednu stranu a další dveře pokoje. Jeho tvář byla najednou nostalgická. Přes padesát let práce bylo nashromážděno tady, v knihovně, byl to skoro celý jeho majetek, ani velký, ani malý, určitě však těžce vydělaný. Znal skoro nazpaměť historii nabytí každého svazku a dovedl přesně určit jeho místo v knihovně. Mohl by po něm neomylně sáhnout i v té nejtemnější noci, kdy světlo stolní lampy nepronikalo ani k židli, na níž teď seděl Pavel.

Chvíli mu zabralo, než našel věc, pro kterou sem šel. Pavel ho neslyšel prohrabávat přihrádky a police. Jen cítil, že stojí před knihovnou v podivném napětí. V těch okamžicích se v doktorově mysli cosi rozhodovalo. Ve skutečnosti Petrescu pouhým koutkem oka našel obálku, kterou mu měl ukázat, vzal ji do ruky a váhal.

Pavel si už zatím spočítal, že se starý muž vrátí s jedním nebo dvěma svazky páchnoucími vlhkostí, které našel bůhví kde v antikvariátě, a bude o nich držet krátkou a improvizovanou přednášku. Teď už ale neměl nejmenší chuť s ním polemizovat. Dokonce ani způsobně poslouchat jeho monotónní hlas a být přitom myšlenkami jinde. Často se stávalo, že objevil vzácné vydání nějaké lékařské příručky, ohloda-
dané od myší, někdy obskurní, jindy naopak hrozně cenné. Měl mnoho takových knih, a pokud by trh se starožitnostmi v tomhle koutě světa opravdu fungoval, měl by Pavel důvod k znepokojení. Věděl však, že všemu tomu bohatství ukrytému v Petreskově knihovně nehrozí žádná nebezpečí. Kdyby to byly obrazy nebo nějaké konkrétnější věci než knihy, pak ano, zloději by jim přišli lehce na stopu a věděli by, co s nimi udělat. Knihy starého muže však příliš páchly starobou a vypadaly skrz naskrz prožrané plísní, než aby vzbudily jejich pozornost.

Následovalo pak vždycky dvacet minut pracného vysvětlování, které začínalo historií edice, rukopisy, které se potulovaly po světě z jednoho století do druhého s přejímkami, úpravami a glosami, a to vše náhle vyvrcholilo starcovým povzdechem, v němž se skrývala myšlenka, že na něm božstvo spáchalo křivdu, když se narodil ve dvacátém století. Jaké podivínství pro Pavla, který by se cítil ukřivděn, kdyby mu osud vybral jinou časovou destinaci v minulosti. Jeho závislost na telefonu, sprše a sexuální svobodě byla tak silná, že ztráta každého z těchto božských darů moderní doby by ho uvrhla do nemožné situace.

Ucítil doktorovu sukovitou ruku na svém rameni. Otočil se hned, jakmile došlo ke kontaktu ramene

s Petreskovými prsty. Jen společenské gesto, nic víc, odpovídalo dotyku, který nechtěl nic jiného, než vzbudit pozornost. Podnět, na nějž Pavel zareagoval, a vyšel tak ven ze svého života a pronikl do příběhu, který si nikdy nedokázal dát dohromady.

Mnohokrát se sám sebe ptal, co by se stalo, kdyby byl odešel dřív, než se události toho dne, na první pohled banální, kolem něj závratně sevřely jako nepočítaný počet podrobností, které si musel hned od příštího rána pořádkem omílat v hlavě, aniž by chtěl. Účinek jeho otočení byl jako kapka, která náhodou nebo z nepozornosti dopadla na zrcadlo v očekávání oceánu důsledků, kapka, která při doteku s vodou vyšle na všechny strany kruhy stále silnějších a silnějších následků.

Ani na chvíli by si však nepomyslel, že se ta ruka snesla na jeho rameno z rozpaků, s laskavostí. Doktor na okamžik zahlédl celou řadu následků a už už se málem rozmyslel. Jeho ruka se Pavla vlastně jen pokoušela udržet v dostatečné vzdálenosti tak, jako člověk odstrkuje milovaný objekt před nebezpečím, ale jeho gesto nemělo dostatečnou moc a tvář v tvář zkáze, která se ohlašovala a žádala si své naplnění, se ukázalo jako příliš slabé.

Avšak v té chvíli, pod dotykem páchnoucím stářím, který ucítil na pravém rameni, se Pavel otočil – aniž by věděl, že obrací celou svou existenci – s přesvědčením, že pravidla zdvořilosti mu nařizují zdržovat se ještě nějaký čas doktorovým povídáním, aby neurazil jeho city.

Po letech, když našel odvalu sestoupit ve vzpomínkách hlouběji do oné doby, se musel sám sebe ptát, jestli šlo opravdu o zdvořilost. Nikdy neviděl smysl ve společenských vztazích a většinou je ani

neprovozoval. Každopádně si jich nebyl vědom a nenazýval by je zdvořilostí, ale spíše diplomacií, ruku v ruce provázenou sebejistotou. Nikoho nepotřeboval a tím pádem nepotřeboval ani nikoho šetřit. Upřednostňoval říkat lidem vše do očí, i kdyby to mělo v prvním okamžiku vyvolat vlnu nenávisti namířenou přímo proti němu s nevídanou prudkostí. Jestli něco ze všech těch scénářů, které si promítal, nedokázal pochopit, byla to jeho přítomnost v doktorově pokoji, v situaci, z níž by kdykoliv jindy unikl bez skrupulí ke starému muži, který se šfárá v knihovně v počáteční fázi senility nebo šílenství. Zkrátka byl zajatcem bez vlastní vůle, možná z lenosti, možná s myšlenkou na pozornost, kvůli které přišel, nebo jednoduše proto, že tam tenkrát musel být. Přestože nikdy nevěřil na věci, které určuje něco jiného než vlastní vůle, nezbylo mu nic jiného než tohle zvláštní vysvětlení, že něco ho tam na té židli drželo otočeného zády k lékaři, o němž nevěděl, že ho vidí naposledy před neblahým večerem, kdy se stal svědkem jeho úmrtí.

Doktor Petrescu nadržel v ruce žádný starobylý svazek, jak si představoval Pavel okamžik před tím, než se jeho ramene dotkla ruka, která rozpoutala první kruh následků, ten nejmenší, avšak nejdůležitější, ten, který spustil do pohybu celý vesmír sil, které řídí lidské vědomí.

V jeho ruce byla obyčejná obálka, možná trochu okázalá díky pečlivě vybranému papíru. Petrescu obálku chvíli pozoroval se žárlivým leskem v očích. Così ho pohánělo podělit se s někým o pozoruhodnosti, které se v ní skrývaly, a zároveň ho to nutilo váhat, zachvacovala ho pýcha být jediným poživitelem všech těch skrytých příslibů. Lékař už

ve skutečnosti chápal, že se chystá v Pavlově životě otevřít nebezpečné dveře, a hledal způsob, jak to vzít zpět. Přesto byl ale zvědavý. Každopádně v doktorově už trochu pobloudilé mysli nebyl Pavlův příchod ani trochu náhodný. V těch několika minutách, které uběhly od zaznění zvonku přes hlasy v předsíni, které napovídaly, že bude mít návštěvu, se v lékaři vystřídala otrávenost z toho, že musí ordinovat, když má zrovna na práci něco mnohem důležitějšího, s podivným pocitem události, jíž se stane účastníkem, ale která mu zůstává skrytá, a nakonec s přesvědčením, že Pavel se svým pohledem zmije je tu proto, že dokáže lépe porozumět řetězci událostí, kterých byl Petrescu v posledních měsících užaslým svědkem. Stál s obálkou v ruce rozpolcený mezi sympatiemi, které pociťoval k muži před sebou, kterého by v jakékoliv jiné situaci jakýmkoliv způsobem chránil, a potřebou úplně se ponořit do hry, která se zmocnila jeho poklidné existence rozvážného starce a pro kterou se mu Pavel najednou začal jevit jako velmi důležitý. Nedokázal si vysvětlit, čím přesně byl důležitý. Byl to jen neurčitý pocit, že v příštích týdnech dostane ve hře roli.

Potřeboval by čas na přemýšlení, aby mohl přesně vypočítat důsledky svého činu, ale dobře věděl, že to není možné, že Pavel by přišel zase až za několik měsíců. Napadlo ho, že by mu mohl zatelefonovat ve chvíli, kdy se rozhodne, ale toho by nebyl schopný. Váhal a chvíli si díky vlastnosti vzpomínek pohybovat se mnohem rychleji než jejich reálné protějšky přehrával posledních šest měsíců své existence, těch, které se odvíjely od setkání s Verou Damianovou, jež obrátila jeho život naruby a rozdělila ho nestejnými díly mezi jeho staré zvyky a Hru,

tu prokletou Hru, které se poprvé účastnil veden domnělým lékařským zájmem a k níž se vracel uchvácen jejím divným kouzlem, jež se nezdravě vlévalo do celé jeho banální existence.

Konec byl blízko. Sledoval nejdřív překvapeně, pak skoro okouzleně a nakonec jako uhranutý tu řadu tváří, které se mu vystřídaly před očima, a nyní věděl, že bude muset udělat poslední krok a usednout na židli, kde předtím seděli jeden po druhém všichni, na jejichž umírání se přišel podívat s nadějí, že v okamžiku těsně před smrtí odhalí tajnou žílu tělesné šťávy, která proniká tak jemně skrze schopnosti i vady nejdřív do těla nemocného, aby nakonec vešla nepozorovaně i do jeho duše a hluboce se do ní zavrtala.

Nějaký čas nevěděl, jak to představení pojmenovat, zločin nebo sebevražda, umění nebo šílenství, to byla první slova, která ho tenkrát, toho prvního večera, napadala v okamžicích, kdy byl ještě zasažen vlnou šoku. A pak, jak mýjely dny a měsíce, začínal v po sobě následujících kolech Hry tušit něco úplně jiného. Z celého toho spletence tváří lidí, kteří se účastnili Hry, jakkoliv i oni by mohli živit jeho lékařský zájem, zůstával jen jeden jediný, ten, kvůli němuž přišel. Hráč, který ho očekával a který se mu najednou zjevil, skrytý před zraky ostatních. Napálil je všechny. Zatímco jejich oči byly upřené k makabroznímu představení, on, Hráč, je pozoroval. A Petrescu nakonec pochopil, že Hra začala už tenkrát, toho dne, kdy se octl ve své ordinaci se ženou, kterou nikdy předtím neviděl.